

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Iesu S. Theol. Professoris
Theologia Tripartita Sive Resolutiones Polemicæ,
Speculativæ, Practicæ, Controversiarum, & Quæstionum,
etiam recentissimarum, quæ in Schola, & ...**

Missionarijs, & alijs animarum Curatoribus, & Theol. studiosis solerter
accommodatæ ...

Complectens copiosè Resolutiones Theologicas, etiam modernas, ad
praxim accommodatas

Archdekin, Richard

Antverpiæ, 1682

Caput 8. De Matrimonio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40873

CAPUT VIII.

De Matrimonio.

§. I. De Sponsalibus.

1. **S**ponsalia sunt, promissio deliberata, & mutua, signo sensibili expressa, futuri Matrimoni, inter personas iure habiles. Hinc ad sponsalia non sufficit dicere, *Volo te accipere in uxorem*, quia non est promissio, sed propositum. Neque valida sunt contracta ante septennium, quia non praesumitur promissio illa deliberata esse. Quod si major septennio contrahatur cum parte, quae est infra septennium, tenetur ille quidem, non iure sponsalium, sed promissionis.

2. Neque subsistunt sponsalia inita per vim, dolum, errorem, vel ignorantiam circa substantiam, aut conditionem substantialem si sit notabilis, uti de voto, & aliis contractibus dicitur solet.

3. Ad sponsalia requiritur utriusque partis promissio, sic ut non coalescant etiam si una pars promittat, & altera acceptet, nisi haec simul promittat, aut se obligare intendat. Quia requiritur promissio mutua & reciproca, nam sine hac promissione reciproca, contractus sponsalium in iure dicitur claudicare.

4. Si Pater, vel Mater pro filio aut filia, aut Curator pro eo cuius curam habet *presente* vel non contradicente (dummodo metus absit) sponsalia contrahat, valida erunt. Quia in hoc casu jus accipit taciturnitatem pro *expres- sione*

sione consensus. *Sanch. l. 1. d. 22. Dian. p. 3. tract. 4. R. 270.* Imò etiamsi contrahat pro *absente*, si is rescians id expressè vel tacitè signo aliquo sufficienti ratificet. *Sanch. Pont. Dian. p. 3. tr. 4. R. 271.*

5. Quando verba vel signa sunt dubia, in foro conscientiae standum est intentioni contrahentium, si de illa constet: in externo autem communi intelligentiae, & sensui verborum; ita tamen, ut potius inclinetur in favorem Matrimonii. *Dian. p. 3. tr. 4. R. 205. Bonac. q. 1. p. 1. aliique.*

6. Etsi utraque pars dicat, *non ducam aliam quam te*, non fiunt sponsalia. Quia illa verba sunt vera etiamsi pars maneret in coelibatu.

7. Denique per munera reciproce missa non censentur contrahi sponsalia. Si tamen Titius misit Caiae anulum cum promissione Matrimonii, & illa promissionem hanc intelligens dixit, *recipio*, valida sunt sponsalia. Quia illa signa externa mutuum consensum, & promissionem sufficienter indicant. *Fil. Laym. l. 5. tr. 20. cap. 2.*

8. Ex sponsalibus validè contractis resultant hae obligationes. 1. Teneatur sub peccato mortali una pars inire Matrimonium, quando ab altera requiretur, nisi certus terminus praefixus fuerit: hoc enim omni contractui commune est. *Sanch. Con. Diana p. 3. c. 4. R. 245.* Secundo, qui post sponsalia recusat promissum Matrimonium contrahere, cogi potest à Judice, etiam per censuras. Notant autem plurimi quod illa coactio rarò feliciter succedat.

9. Si quis promissit animo simulato alteram ducere, per se loquendo ad nuptias non obligatur, damnum tamen inde exortum compensare

scire debet. Si autem datâ promissione puellam ad copulam induxerit, eam ducere tenetur. Nisi tamen illa esset longè inferioris conditionis, v. g. vir esset nobilis, illa agricolæ filia, tunc enim illam dotando satisfaciet. Quòd si illa conscientia suâ disparitatis in copulam consenserit, etiam ad dotem jus amittit: quia censetur ipsa ultrò decipi voluisse. *Vasq. Sanch. Bonac. Lessius, Laym. hic cap. 1. num. 10.*

10. Sponsalia posteriora contra priorem fidem inita, tamen si jurata sint, aut copula etiam accesserit, sunt invalida, *Sanch. & Villalob. Contrarium tenet Pontius, Coninck cum Diana p. 3. t. 4. R. 210.* Matrimonium tamen post sponsalia contractum cum altera est validum, licet injustum. *Bonac. p. 5. & 7. Laym. c. 1. n. 5.*

11. Ubi Tridentinum non est receptum, sponsalia jure antiquo transeunt in Matrimonium per quavis signa externa maritali affectu exhibita, v. g. per copulam. Ubi verò Trid. receptum est, hæc signa non tenent si sint clandestina sine parocho & testibus.

12. Dissolvuntur autem sponsalia, 1. per Matrimonium validum cum altera inicum, ut supra diximus.

2. Per mutuam remissionem prioris promissionis.

3. Per impedimentum dirimens Matrimonium postea superveniens.

4. Per enorme crimen unius partis solvuntur sponsalia ex parte innocentis. Tale crimen est hæresis, homicidium, furtum grave, fornicatio, & hæc quidem ante sponsalia ex parte Sponsæ commissa, si fuerit à Sponso ignorata. Imò si Sponsa liberè patiatur ab altero tactus impudicos, oscula & amplexus, potest Spon-

sus resiliere: non potest tamen Sponsa resiliere et si eadem Sponsus exerceat, nisi fiat in istis valdè enormiter notorius. Quia actus illi in Sponso non ita redundant in dedecus Sponsæ, sicut vice versâ redundare solent.

5. Si superveniat notabilis mutatio, quæ ab initio cognita à contrahendis Sponsalibus deterruisset, v. g. odium grave inter Sponsos, insignis morum asperitas, periculum valdè probabile ex Matrimonio oritura scandala, aut gravia odia inter parentes, aut alios amicos. *Bonac. Laym. &c.*

6 Si alteruter incidat in morbum qui solet esse perpetuus aut valdè diuturnus, ut morbus caducus, lepra &c. aut Sponsa mutiletur aut enormiter deformetur, aut Sponsus amissione officii aut alio modo reddatur ineptus ad rei familiaris sustentationem. *Sanch. Con. Bonac. Diana, Laym. &c.*

7. Si magna alterius partis debita detegantur, aut Sponsa promissam dotem præstare nequeat, vel Sponsus cum magno Sponsæ incommodo incipiat vagari, aut sine ejus licentia ad longinquas terras proficiscatur: quia tunc merito censetur suo juri renuntiare.

8. Dissolvuntur quoque Sponsalia etiam jurata per ingressum alterius in Religionem, aut votum ingrediendi, aut Ordinis sacri susceptionem, *Bonac. Laym. &c.*

9. Quando prædictæ causæ sunt manifestæ non requiritur autoritas judicis ad dissolvenda Sponsalia, alioqui requiritur. Quod si Sponsus cognito suo jure resiliendi, nihilominus carnaliter cognovit Sponsam, censetur tacitè juri suo renuntiasse, & Sponsalia ratificasse. *Laym. c. 2. n. 20. &c.*

10. Si contingat Sponso supervenire novam hæreditatem, ita ut illi Sponsa jam sit inæqualis, non habet ideò jus resiliendi, quia non est deceptus in conditione Sponsæ, in qua nulla facta est mutatio. Idem est de Sponsa si ipsi hæreditas nova superveniat. *Sanch. Con. Regim. Dian. p. 3. t. 4. l. 268.*

Quæstio est, An virgo quæ contraxit Sponsalia, possit validè & licitè se solvere ab obligatione Sponsalium de futuro, emittendo votum simplex castitatis in sæculo.

Respondetur affirmativè apud *Lessium in Auctar. pag. 280.* ubi in hanc sententiam adducit *Angelum, Sylvest. Richardum, Domin. Sotum in 4. dist. 27. q. 2. ar. 5.* qui rem resolvit his verbis.

Utrum per votum castitatis dirimantur Sponsalia, disputari solet: at tamen in dubium vocari non debet quo minùs tale votum sit licitum, atque adeò Sponsalia dirimens, cum sit melioris frugis: quæ exceptio semper in Sponsalibus implicatur.

§. 2. De Matrimonii valore, Ministro, usu &c.

1. **M**atrimonium est Sacramentum inter baptizatos, quo vir, & mulier legitime invicem tradunt jus in mutua corpora, in ordine ad perpetuam vitæ societatem, & prolis susceptionem.

2. Hujus Sacramenti materia proxima est mutuus consensus utrimque signo externo expressus, in quantum est prædicti juris traditio. Forma autem est idem consensus quatenùs habet rationem acceptionis, ut docet *Suar. Vass. &c.*

3. Minister Matrimonii non est Sacerdos, sed ipsi

ipſi conjuges, qui contrahendo ponunt conſenſum conjugalem, in quo conſiſtit materia, & forma hujus Sacramenti. Verba quæ hunc conſenſum declarant, debent eſſe de præſenti, v.g. *Ego te duco*, non autem, *ego te ducam*.

4. Matrimonium dicitur *ratum*, in quo nondum ſecura eſt copula conjugalis. *Conſummatum* verò quando copula acceſſit. Probabile eſt Pontificem poſſe in Matrimonio rato diſpenſare. Certum autem eſt poſt Matrimonium ratum & nondum conſummatum conjuges poſſe religionem intrare, aut ſi unus tantum intraverit, poſt ejus Profeſſionem alterum cum quo voluerit poſſe contrahere. Jura cogitantibus de Religionis ingreſſu concedunt ab inito Matrimonio bi-meſtre ad deliberandum ante conſummatorem.

5. Ad valorem Matrimonii requiritur præſentia Parochi proprii, vel alterius Sacerdotis ex ipſius aut Epifcopi licentia, ac duorum ſaltem teſtium, poſt Tridentinum ſeſſ. 24. Cap. de reformat.

Sufficiunt quicumque teſtes, modò intelligant quid fiat; & ſufficit Parochus viri, vel ſæminæ etiam in aliena Diœceſi, & etiam ſi non ſit ipſe Sacerdos, & etiam ſi præſens contradicat, aut vi detineatur, modo Parochus præſens cum teſtibus intelligat quid fiat, ſcilicet videndo, aut audiendo.

6. Denuntiationes, ſi eſſet periculum in mora, poſſet Parochus poſtponere ex præſumpta Epifcopi voluntate, & quadam tacitâ commiſſione. Poſſunt etiam eæ omitti volente Epifcopo ex cauſa. *Sæ, Perez, alique ex Trid. ſeſſ. 24. cap. 1.* quod præcipit ut illæ fiant in parochia utriuſque contrahentis, ex declar. Cardin. & 3. diebus

3. diebus festiuis continuis, non tamen immediatis, de quibus *Bonac. q. 2. p. 6. &c.*

7. Benedictionem omittere, aut ante eam consummare Matrimonium per se non est mortale: quod si fiant hæc sine causa est veniale, *Sa, Sanch. Bonac. p. 4. q. 6. n. 2.*

8. Ætas ad valorem Matrimonii requisita in fæmina sunt anni duodecim completi, in viro quatuordecim, & ante si sint potentes ad copulam simul: sufficit verò dicta ætas etiamsi adhuc non possint coire: expectandum verò deindè usque ad annum decimum octavum, ut judicetur an sit perpetuum impedimentum, nec validatur illud Matrimonium per copulam postea sequentem, nisi ad minimum tacitus utriusque partis consensus accedat. *V. Sa, & Laym. hic cap. 12. n. 1.*

9. In dubio an sit legitimum Matrimonium primò initum, non est dissolvendum, sed secundò contractum irritandum. Nec uni soli juranti esse impedimentum, post contractum credendum; semper enim in dubio præsumendum pro Matrimonio. *Sa, Menoch. Sanch. l. 2. d. 45. n. 14.*

10. Non potest conjux cum altero contrahere nisi habeat certitudinem de morte conjugis. In dubio autem an talis certitudo habeatur Judicis Ecclesiastici arbitrio judicandum relinquuntur. *Sanch. Sa, Navar. c. 22. n. 56.*

11. Bonâ fide conjugati, non sunt admonendi impedimenti à Parocho, vel Confessario, quando probabiliter timeri potest magnum damnum. *Sa, Sanch. Navar.*

12. Tenetur uxor virum migrantem sequi, nisi aliud esset inter eos conventum, & ipse non cogereetur aliquâ necessitate migrare, aut nisi

nisi insciens vagabundum duxisset, aut si ipse vellet inhonestè vagari, aut cum periculo animæ vel corporis, vel post Matrimonium factus esset vagabundus. *Covar. Navar. c. 14. n. 20. aliique.*

13. Uxor graviter peccat si marito non obediatur in re honesta, & magni momenti. Quòd si vir bonæ familiæ deposcat ut ea prodigè expendat, potest uxor licitè ea negare, aut abscondere.

14. Qui certò scit Matrimonium suum esse invalidum, non potest debitum conjugale petere, aut reddere. Si sit dubius, etsi possit reddere, petere tamen non potest antequam veritatem debitè inquirat, postea si nihil certius deprehendat, potest petere, & dubium deponere.

15. Si quis ad uxorem situ præpostero accedat sed in vase naturali, sine periculo effusionis seminis, probabiliter aliqui censent esse tantum veniale, alii docent esse mortale. Si autem congrua ratio subsit, v. g. quod conjux sit gravida, quod sic major sit spes concipiendi, nullum omninò est peccatum.

16. Gravis est obligatio inter conjuges reddendi debitum conjugale, quando rectè & moderatè petitur. Si tamen uxor innocens sciat virum mæchatum esse, aut contrà, habet jus negandi si velit. Item, si indè metuat sibi grave damnum prolis, aut sanitatis, aut maritum insigniter ebrium advertat.

17. Non licet conjugibus in usu Matrimonii aliquid facere ex quo conceptio prolis directè impediatur, etiamsi periculum in partu, aut paupertas ex multa prole timeretur. Quia sic agerent contra finem principalem Matrimonii, quod est à Deo ordinatum ad prolis generationem.

406 Pars 3. tract. 4. cap. 8. De Matrimonio.
nem. Possunt tamen propter tale periculum
aut paupertatem cum mutuo consensu absti-
nere.

Quæstio est, An Matrimonium licitè con-
trahatur coram Ministro hæretico, postquam
legitimè contractum fuit coram Sacerdote?

Respondet ad hunc casum negativè *Lessius in*
Auctor. cas. 24. quia apparet esse professio qua-
dam religionis aut ritus hæretici, eo quod Mi-
nister videatur in hoc actu instar personæ sa-
cræ adhiberi. Testatur tamen *Ioan. Verjuys Ord.*
Predicatorum in suo Pastoralis tr. 13. art. 7. illam es-
se praxim communem in quibusdam partibus
Hollandiæ, & confæd. Provinciarum, sine ul-
la Catholicorum contradictione, quia aliàs ma-
trimonia illa non haberentur apud hæreticos
legitima, cum magno Catholicorum incommo-
do, qui hinc non colligunt ullam ritus hæretici
professionem, & Ministri apprecantis verba ha-
bent tantùm pro civili aut politica gratulatione,
eòque magis quod hæretici non admittant Ma-
trimonium verum esse Sacramentum.

§. 3. De impedimentis Matrimonii.

Impedimenta dicuntur alia *impedientia* tantùm,
quæ Matrimonium reddunt illicitum, sed non
invalidum: alia sunt *dirimentia*, quæ & illi-
citur & invalidum constituunt. Prioris ge-
neris impedimenta sequenti versu exprimun-
tur.

*Ecclesia vetitum, nec non tempus feriarum,
Atque Catechismus, crimen, sponsalia, votum,
Impediunt fieri, permittunt facta teneri.*

1. *Ecclesia vetitum, est prohibitio Episcopi vel
Parochi, quæ fieri potest propter dubium de a-
liqua*

liquo impedimento, aut inhabilitate inter Spon-
fos volentes contrahere.

2. *Tempus*, scilicet ab Adventu usque ad E-
piphaniam inclusivè, & à die Cinerum usque ad
octavam Paschæ: quo tempore non est licita
benedictio nuptialis, nec convivium, nec Spon-
sæ ad domum traductio. At sine his illo etiam
tempore Matrimonium contrahere licet, & con-
summare: etsi quidam consummare negant li-
cere, nisi cum ritè est benedictum.

3. *Sponsalia* cum altera persona quamdiu
non sunt ritè dirempta, Matrimonium cum alia
impediunt.

4. *Affinitas* contracta per Catechismum inter
respondentem & catechizatum: sed sublatum
est hoc impedimentum per Concilium Triden-
tinum.

5. *Votum*, scilicet simplex castitatis, vel reli-
gionis, sive non nubendi. *Sanch. &c.*

6. *Criminis* impedimentum est varium, primò
uxoricidium, nisi esset in adulterio deprehensa,
ut aliqui addunt.

2. Incestus cum uxoris viventis consanguini-
s intra secundum gradum, nisi sit occultus.

3. Vi accipere alienam Sponsam.

4. Convictum esse in iudicio Sacerdotem oc-
cidisse.

5. Solennem agere pœnitentiam, dum illa
durat.

6. Fieri patrinum filii, ne possit uxor petere
debitum. Verum hæc criminis impedimenta
per non usum sublata esse docet *Navar. Sanch.*

Con. Laym. hic cap. 25. Potest in cæteris prædi-
ctis Episcopus dispensare, cum est periculum
incontinentiæ. Non debet autem, nisi urgen-
te causâ, concedere tempore prohibito nuptia-
rum

408 Pars 3. tract. 4. cap. 8. De Matrimonio.
rum celebrationem, nec tunc etiam cum popu-
li frequentia.

*Impedimenta dirimentia memoriae causâ hoc me-
tro comprehenduntur.*

*Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas,
Ætas, affinis, si clandestinus, & impos,
Raptave sit mulier, nec parti reddita tuta,
Hæc socianda vetant connubia, facta retractant.*

1. *Error*, scilicet cum creditur esse persona
quæ non est, (secus si erreretur in personæ qua-
litate ut divitiis, aut nobilitate) aut à libero cre-
datur esse liber qui servus est. Quod si error
qualitatis ad errorem personæ pertineret, diri-
meret; ut si intendebat cum primogenito &
hærede nobilis familiæ contrahere, cum talis
non sit, sed secundus, aut tertius filius.

2. *Conditio irritat*, si sit contra substantiam
contractus, ut contra perpetuitatem Matrimo-
nii, aut fidem conjugalem, & uterque consen-
tiat, v. g. contraho tecum eâ lege ut adulterio
victum quæras, vel ut non simul vivamus, vel
ut debitum non reddas; aut ut ego non reddam,
vel ut conceptio impediatur, vel ut proles non
educetur. Quod si talis conditio apponatur jam
contracto Matrimonio, non irritat.

3. *Votum*, scilicet solenne religionis, vel per-
suscensionem Ordinis sacri. *Votum* autem sim-
plex castitatis, tantum impedit, non dirimit Ma-
trimonium, præter vota simplicia quæ statim à
tyrocinio emittuntur in Societate Jesu.

4. *Cognatio*, quæ dicitur *carnalis*, est vincu-
lum personarum ab eodem stipite proximo des-
cendentium, dirimitque Matrimonium usque ad
quartum gradum lineæ transversæ inclusivè. Et
quidem quoad primum gradum fortassis dirimit
jure

jure naturæ; quoad reliquos tres solo jure Ec-
clesiastico. Unde etiam Pontifex in his justa
de causa dispensare potest. Gradus verò lineæ
rectæ probabile est omnes jure naturæ esse pro-
hibitos. Porrò pro gradibus consanguinitatis
dignoscendis statuuntur sequentes regulæ.

Prima, In linea recta tam ascendentium
quàm descendentium, quot sunt personæ tot
sunt gradus, unâ demptâ, scilicet stipite: v. g.
pater & filius sunt consanguinei in primo gra-
du, nepos & avus in secundo &c.

Secunda, In linea transversa æquali (quæ est
inter personas à communi stipite æqualiter di-
stantes) quot gradibus personæ singulæ à com-
muni stipite distant, totidem distant inter se.
Undè frater & soror sunt in primo gradu lineæ
transversæ, patruels & consobrini in secun-
do; filii eorundem in tertio.

Tertia, In linea transversa inæquali, inter
personas inæqualiter distantes à communi stipi-
te, quot gradibus remotior persona distat à sti-
pite, tot gradibus distant inter se. Undè pa-
trius & nepos, filius & soror patris sunt con-
sanguinei in secundo gradu.

Altera est cognatio *spiritualis*, quæ oritur ra-
tione Baptismi, & Confirmationis, ac Matrimo-
nii dirimit inter baptizantem, & hujus pa-
trem & matrem, item inter suscipientem & sus-
ceptum, & hujus patrem & matrem.

Tertia est cognatio *legalis*, quæ est propin-
quitas personarum orta ex perfecta adoptione
in filium aut nepotem; ut succedat ex intestato
tamquam necessarius hæres in quartam partem
bonorum, vel tamquam filius in totum. Illa
dirimit Matrimonium usque ad quartum gra-
dum inter adoptantem & adoptatum ejusque
descen-

¶ 110 Pars 3. tract. 4. cap. 8. De Matrimonio.
descendentes. Probabile tamen esse post Tridentinum dirimere tantum usque ad secundum gradum inclusivè, sicut cognatio spiritualis, notat Diana p. 9. t. 6. R. 54.

7. *Crimen*, quod Matrimonium dirimit, primum est homicidium conjugis ab altero conjugè & alio tertio, sive physicè, v. g. gladio vel veneno, sive moraliter, ut imperio vel suasionè perfectum, eo consilio ut postea inter se Matrimonium contrahant.

Secundum, est adulterium, quando nimirum duo carnaliter se cognoscunt, vivente alterius conjugè, & vel Matrimonium ineunt de presenti, vel saltem dant fidem de ineundo post mortem conjugis.

Tertium, est raptus, per quem persona cum violentia abducitur libidinis exercendæ, vel Matrimonii ineundi causâ, *S. Thom. Molin. hic d. 105.* Durat autem hoc impedimentum secundum Trid. quamdiu rapta est in potestate raptoris, etiamsi liberè consentiat. Rapta tamen non censetur fœmina quæ volens, & sine vi aliis illata abducitur.

8. *Cultus disparitas*, id est, diversitas religionis inter baptizatum & non baptizatum. Unde Matrimonia cum hæreticis, etsi plerumque illicita, sunt tamen valida. Existimo tamen Matrimonium Catholici cum Anabaptista nullum esse, si pars hæc nondum Baptismum susceperit.

9. *Vis, metus*, violentia irritat Matrimonium, sive fuerit à Sponso, sive ab aliquo tertio illata in ordine ad extorquendum Matrimonium cum metu cadente in constantem virum, nec firmatur consensu, aut juramento, aut copulâ durante metu.

Talis verò est metus carceris, vel flagellorum,

rum, aut magni damni: non est autem talis, qui à Superiore justè incutitur, aut si quis contrahat, ut evadat legitimam pœnam mortis, aut ducat filiam medici nolentis alioqui mederi. Aut si cymbâ casu vel tempestate eversâ virgo metu mortis contrahat per verba de præsentibus cum alio nauta, ut in ejus cymbam recipiatur; & de facto, hoc casu in litem adducto, virgo opulenta nauræ adjudicata fuit.

10. *Ordo*, scilicet sacer, sive major (non autem minores) invalidat Matrimonium contrahendum. Quòd si quis jam conjugatus ordinatur, sine consensu uxoris, nec poterit uti ordine, nec debitum petere, nec ad superiorem ordinem ascendere, nisi religionem professus. Non potest autem profiteri, si Matrimonium erat consummatum, nisi uxore consentiente & castitatem vovente; juxta *cap. cum sis. de convers. conjug.*

11. *Ligamen*, Scilicet prioris conjugii, quo durante invalidè contrahit cum alio: contingit tamen licitè fieri, si de morte prioris conjugis certitudo habeatur: quòd si is postea compareat tenetur altera compars dimisso posteriore conjugè, ad priorem redire. *Bonac. aliiq.*

12. *Honestas*, significat impedimentum publicæ honestatis, ob quam nemo potest contrahere cum consanguineis illius cum qua contraxit Sponsalia, vel Matrimonium ratum; & quidem ante Tridentinum & jure antiquo hoc impedimentum dirimit Matrimonium inter Sponsum & consanguineos Sponsæ usque ad quartum gradum, oriturque ex Sponsalibus quibuscumque etiam invalidis, præterquam ex defectu consensus: jure novo Tridentini non oritur, si Sponsalia sint invalida, & irritat tantum

tum usque ad primum gradum, si oriatur ex Sponsalibus; ad quartum verò, si ex Matrimonio rato sequatur. *Bonac. Sauch. l. 7. d. 68. Fill. tr. 10. p. 2. cap. 6.* Differt hæc honestas ab impedimento affinitatis specialiter in eo, quod hoc supponat intervenisse copulam, non autem publicæ honestatis.

13. *Ætas* quæ requiritur ad valorem Matrimonii est in viro annus 14. in fæmina 12. completus, nisi malitia suppleat ætatem, id est maturitas iudicii, & potentia ad copulam. *Cap. de illis &c.*

14. *Affinitas*, est propinquitas personarum nata ex copula carnali, siue licita, siue illicita: utraque jure saltem Ecclesiastico dirimit Matrimonium, illa usque ad 4. gradum inclusivè; hæc verò jure novo usque ad secundum tantum, siquidem copula antecedit Matrimonium: nam si superveniat, v. g. si Titius cognoscat uxoris suæ cognatam in secundo gradu, non dirimit, licet is, qui peccavit non possit petere debitum, sed tantum reddere. Porro gradus & lineæ affinitatis accipiuntur sicut in consanguinitate.

15. *Si clandestinus*: Matrimonium clandestinum dicitur, quod contrahitur sine Parocho, & duobus ut minimum testibus, qui possunt esse fæminæ, aut quivis usum rationis habentes, quod irritum est ubicumque Tridentinum est receptum, de quo supra §. 2. num. 5.

16. *Impos*, indicat impotentiam ad copulam conjugalem, siue ex parte unius, siue utriusque, quæ ut Matrimonium dirimat debet esse perpetua, & Matrimonium præcessisse, non enim sufficit postea supervenisse: si dubium sit an præcessit, probabilius est dirimendum esse.

junctam in secundo gradu consanguinitatis. Respondet Lugo, post longam deliberationem, propter causas gravis momenti, & publico bono conducentes, talem dispensationem actu concessam esse ab Urbano VIII. anno circiter 1643.

§. 4. De Matrimonio revalidando, aut contrahendo in partibus hæreticorum.

Quæritur primò, An Matrimonium invalidè contractum possit aliquo modo revalidari.

Resp. affirmativè. Primò si invalidum fuerit Matrimonium ex una tantum parte, defectu consensus serio aut liberè præstiti, curandum est ut illa novum consensum externis signis alteri parti exhibeat: nec opus est ut hæc sciat consensum illum ad revalidandum Matrimonium præstari. *Sanch. Bonac. Con. aliique:* neque necessarium est tunc adesse Parochum. *Henriq. Bonac. Regim. hic num. 133.* Quòd si consensus ex utraque parte defuerit, debet prædicto modo consensus ex utraque parte præstari.

Secundò, Si defectus valoris ortus fuerit ex occulto impedimento dirimente, v. g. consanguinitatis, debet primò obtineri dispensatio, & postea novus, & absolutus utriusque consensus privatim præstari. Et si una pars sit ignara impedimenti, prudenter inducenda est ad novum consensum absolutè præstandum, vel saltem conditionatè, scilicet, *consentio de novo, si aliquo ex capite Matrimonium nostrum sit nullum:* si non timeatur periculum repulsæ. Hoc autem si meritò timeatur aut aliæ graves molestiæ, pro-

probabile est sufficere ut sola pars impedimenti conscia consensum renouet & alteri declaret, ita enim docet *Sanch. Con. Lessius, Fill. & plures cum Diana p. 4. tr. 4. resol. 49.*

Quæritur secundò, quid dicendum de Matrimonio, quæ in partibus Hæreticorum sine Parocho & testibus contrahuntur?

Resp. ex Congreg. Cardinalium: Primò si in Parochia ubi initur Matrimonium, v. g. in Anglia, decretum Tridentini de præsentia Parochi nondum est publicatum, validum erit Matrimonium, absque Parocho & testibus contractum. Publicatio autem decreti facta præsumitur, si id aliquo tempore in Parochia tanquam decretum Concilii fuit observatum.

2. Hæreticos in quorum Parochia dictum decretum fuit publicatum, v. g. in Hollandia, Frisia &c. teneri formam præscriptam servare. Undè consequenter ipsorum Matrimonia absque forma Concilii, quamvis coram Ministro hæretico, vel Magistratu contracta, videntur esse nulla. Quamvis ea in re *Laym. l. 5. t. 50. p. 2. cap. 4.* dubitet de mente summorum Pontificum, propter gravissima incommoda indè secutura.

3. Si contingat in partibus hæreticorum ubi decretum Tridentini est publicatum, v. g. in aliqua parte Hollandiæ, nullum residere Parochum, aut Episcopum, vel alium, qui eorum vices suppleat, tali casu Matrimonia ibi contracta valida erunt absque præsentia Parochi, adhibitis saltem duobus testibus.

4. Si extet quidem Parochus & Episcopus, sed nullo constituto Vicario uterque metu hæreticorum lateat ita ut verè ignoretur ubinam sit, vel eodem metu à Diœcesi absit, nec ad

alterutrum sit tutus accessus, validum est Matrimonium contractum absque forma Tridentini, adhibitis tamen (ut dictum est) duobus testibus. Ita responsum est à Congreg. Cardin. Interpretum Tridentini ad instantiam Archiepiscopi Philippensis anno 1603. & easdem declarationes refert Zypæus in jure Pontificio libr. 4. num. 16.

Quæritur tertio, An liceat Catholicis interesse nuptiis hæreticorum, & eas aliquo munere honorare? Ratio dubitandi est quia sic Catholicus videtur approbare & honorare ritus hæreticorum, aut saltem nuptias illicito modo contractas sine Parocho & forma Ecclesiæ, ad quam etiam hæretici obstringuntur.

Respondeo tamen Catholicis illicitum non esse tales nuptias suâ præsentia & munere honorare. Quia illa assistentia Catholici est actio indifferens, neque præbentur illa munera ad approbandum tale Matrimonium, sed ad conservandam amicitiam inter vicinos aut consanguineos. Potest enim ex aliis motivis illud Matrimonium Catholico displicere, etsi ob alias causas honoret amicos qui illis nuptiis copulantur. Alias Resolutiones varias de Matrimonio in partibus Hæreticorum vide infra tract. 6. quæst. 22. & sequentibus. A quibus porro præter Pontificem in impedimentis Matrimonii, præsertim in Missionibus, petenda sit Dispensatio, colligi potest partim ex facultatibus supra traditis *part. 3. c. 5.* partim ex Praxi sequenti recurrenti ad Curiam Romanam.

Quia verò pauci ritè norunt praxim & stylum Curiae, aut Pœnitentiariæ Romanæ, hic formam procedendi in hujusmodi dispensationibus

nibus, aliisque gratiis obtinendis, facili metho-
do subjiçiemus.

*§. 5. Praxis & forma quâ Dispensationes pro Ma-
trimonio, aliisque Casibus ex Romana
Pœnitentiaria peti & concedi solent.*

Sciendum primò, Officio sacrae Pœnitentia-
riae præfesse aliquem S. R. E. Cardinalem,
cui Pontifex suo nomine amplam absolvendi,
& dispensandi potestatem concedit. Ut sunt
Dispensationes super impedimentis occultis ad
contrahendum, sive recontrahendum Matrimo-
nium: Nec non dispensationes in Irregula-
ritatibus: Convalidationes titulorum: Reha-
bilitationes ad Beneficia, nec non ad officia,
& dignitates, & similia: Dispensationes cum
Regularibus transire volentibus ad strictiorem
vel laxiorem Religionem: Condonationes &
Remissiones fructuum malè exactorum ac per-
ceptorum, quando de præjudicio certi domini
non agitur: Dilationes & commutationes vo-
torum simplicium: & Absolutiones à reserva-
tis, & simplici obligatione legendi horas Ca-
nonicas.

2. Hæ gratiæ per Pœnitentiariam concedun-
tur in foro conscientia, sive pro foro non con-
tentioso; forum enim contentiosum spectat ad
Judices causarum, cognitionem civilem, aut
criminalem habentes. Mittuntur autem Di-
plomata, quibus gratiæ continentur, absenti-
bus plerumque clausa, & à majori Pœnitentia-
rio gratis tribui solent.

Qui petit Dispensationem super impedimen-
to Matrimonii, debet totum impedimentum
explicare, ut si impedimentum sit in gradu in-
aquali,

æquali, debet inæqualitatem exprimere. Idem dicendum si consanguinitas vel affinitas ex duplici capite contracta fuit, ut si fornicatus fuerit cum duabus sororibus ejus femina cum qua matrimonium contrahere cupit, debet duplicem impedimenti causam exponere, quamvis Henriquez in hoc casu contrarium sentiat. Causas etiam ad obtinendam dispensationem non debet allegare falsas, aut dissimulare veras, præsertim ad rei substantiam pertinentes, sine quibus præsumi possit Superiorem non dispensaturum, aliàs dispensatio esset subreptitia, & invalida. Aliud esset si qualitas, aut causa dissimulata, aut allegata in postulatione, tantum extrinsecè se haberet ad rem postulatam, sine qua habentur aliæ causæ sufficientes, non ideo dispensatio sic obtenta censetur subreptitia, sed potest suum effectum fortiri.

3. Itaque in praxi ut scribatur pro dispensatione, ut dixi, Romæ obtinenda. Primò, debet formari Supplicatio per modum Libelli supplicis, qui inscribitur Majori Pænitentiario S. R. E. Cardinali, & ferè inchoatur hoc modo: *Exponitur humillimè ex parte N.N. si opus sit in casu occulto non nominando personas, & explicando distinctè impedimentum Matrimonii, vel alium Casum pro quo requiritur dispensatio. Secundò loco, debent fideliter exponi Causæ propter quas necessarium sit Dispensationem concedi, quales sunt quæ allegantur in ipsa forma aliquarum Dispensationum, quarum Diploma infra distinctè exhibeo. Tertio loco, sequitur humilis Supplicatio, ut pro opportuno remedio dispensatio illa benignè concedatur.*

Ut

Ut verò aptè formetur ipsa Supplicatio mittenda ad Pænitentiarium, juvat hic annexere quædam ex recenti ipsius Pænitentiarie Instructione Parochorum & aliorum Confessariorum edita anno 1680.

Inscriptio litterarum sit. *Eminentissimo & Reverendissimo D. Cardinali Majori Pænitentiarie.* Sic autem in ipsis litteris casus proponetur. Eminentissime & Reverendissime Domine. N. Sacerdos contraxit Irregularitatem ex Homicidio occulto ab eo ob talem, vel talem causam, clam tali modo patrato vel procurato in persona hominis laici. Ab eo tempore non abstinuit ab exercitio ordinum, vitandi scandali causa, vel ne se proderet; sive, abstinuit, sed cum diu sine scandalo abstinere non possit, humillimè supplicat pro remedio.

N. N. Contraxit Matrimonium cum muliere, cujus matrem antea carnaliter cognoverat, confcuis, vel nescius impedimenti (quod occultum est) quare cum absque scandalo separari non possint, humillimè supplicat pro remedio.

N. N. Mulier emisit votum Castitatis perpetuæ, sed cum adsit, vel futurum esse prævideat periculum incontinentiæ, humillimè supplicat pro dispensatione ad effectum nubendi.

Sed cum innumeri sint casus, in quibus supplicari debet Eminentissimo Cardinali Ma. Pænitentiarie, innumera quoque sunt Supplicationum Exemplaria, pro quorum notitia hæc indicasse sufficiat. Id denique observando, quod in Casibus occultis sufficiat per simplex N. N. procedere, tacito nomine & cognomine pænitentis: & casus sic inscriptus mittendus est per communem Tabellarium Romam, ut supra. Sed addendum, quâ viâ Responsum mittendum sit,

aut per Tabellarium communem : Terminando litteras in hunc fere modum : Dignetur Eminentia vestra rescribere N. N. in civitate N. pro tali Oppido N. Quod si in tali Oppido non sit Confessarius graduatus , vel si difficile sit illi aperire conscientiam , cum jam aperuerit alteri Confessario non graduato, hoc ipsum in litteris missis significetur.

Formam autem quâ ad Supplicationem remitti solet Responsum Romanum , prout habetur apud de Leone , aliosque hic commodè subijcio , ex qua totus procedendi modus facile comprehendetur.

Forma Litterarum Romanarum Pro eo qui Matrimonium in facie Ecclesie contraxit cum Muliere cuius Sororem prius carnaliter cognoverat , hac formâ conceditur Dispensatio à Majori Penitentiario Apostolico.

N. N. Sancta Romana Ecclesia Presbyter Cardinalis. Discreto viro Confessori Magistro in Theologia , vel Decretorum Doctore , ex approbatis ab Ordinario , per Latorum presentium ad infra scripta specialiter eligendo , salutem in Domino.

Ex parte Latoris presentium nobis oblata petitio continebat : Quod ipse alias in facie Ecclesie Matrimonium contraxit , & successivè consummavit cum muliere , cuius Sororem prius carnaliter cognoverat. Cum autem , & sicut eadem petitio subjungebat , dictus Lator propter impedimentum ex premissis proveniens , ne queat in dicto Matrimonio remanere absque Sedis Apostolicæ dispensatione , & separatio inter ipsum & dictam mulierem fieri non potest absque scandalo ; ad id vitandum , ne pro sua conscientia quiete cupit Lator à premissis,

missis, qua occulta sunt, & de quibus plurimum dolet, per sacra Penitentiaria officium absolvi, secumque de super dispensari. Quare supplicari nobis fecit humiliter, ut sibi super his de opportuno remedio providere dignaremur. Nos igitur, qui Penitentiaria Domini Papae curam gerimus, supplicationibus huiusmodi inclinati, auctoritate Apostolica nobis specialiter concessa discretioni tuae committimus: Quatenus si est ita, dictum Latorem, audita prius eius sacramentali confessione, à quibusvis sententijs, censuris, & penis Ecclesiasticis, quas propter praemissa quomodolibet incurrit ab incestu, & excessibus huiusmodi absolvas hac vice in forma Ecclesiae consueta: injuncta inde ei pro tam enormis libidinis excessu, gravi penitentia salutaris, ac sacramentali confessione peccatorum suorum, singulis scilicet mensibus, ut minimum semel, & quoties anima sua saluti expedire judicaveris: & alijs quae fuerint de jure injungenda. Demum, dummodò impedimentum ex praemissis proveniens sit occultum, & separatio inter Latorem & dictam mulierem fieri non possit absque scandalo; ex cohabitatione vero, de incontinentia probabiliter timendum esse, tibi visum fuerit, & aliud canonicum non obstet; cum eodem Latore, ut dicta muliere de nullitate priori consensus certiorata, sed ita cautè ut latoris delictum nusquam detegatur, matrimonium cum eadem & uterque inter se àe novo, secretè ad evitanda scandala, praemissis non obstantibus contrahere, & in eo postmodum remanere licitè valeant, misericorditer dispenses, prolem susceptam, si qua sit, & suscipiendam exinde, legitimam decernendo in foro conscientiae, & in actu sacramentalis confessionis tantum & non aliter. Ita quod huiusmodi absolutio & dispensatio in foro judiciario nullatenus suffragentur: nullis super his adhibitis testibus aut litteris datis, seu processibus confectis, sed praesentibus laniatis, quas sub pena excommunicationis lata sententiae laniare tenearis, ita ut nullum illarum exemplum exstet, neque eas Latore restituas, quod si resti-

422 Pars 3. tract. 4. cap. 8. De Matrimonio.
si restitueris, nihil ipsi presentes littera suffragentur.
Datum Roma apud S. Petrum, sub sigillo officij Penitentiariae, 4. Septembris, Pontificatus Sanctissimi Domini Nostri anno....

Pro eo cujus Votum simplex Religionis commutatur ad effectum contrahendi matrimonium.

N. N. Sancta Romana Ecclesia Presbyter Cardinalis. Discreto viro Confessori, Magistro in Theologia, vel Decretorum Doctori, ex approbatis ab Ordinario per Latorem presentium ad infra scripta specialiter eligendo, salutem in Domino. Ex parte Latoris presentium nobis oblata petitio continebat, quod ipse alias votum Religionis ingredi S. Francisci. Cum autem sicut eadem petitio subjungebat, lator prefatus ob stimulos carnis, quos patitur, continenter vivere posse diffidat: pro sua conscientia quiete cupit sibi votum hujusmodi in alia penitentia opera ad effectum contrahendi matrimonium per Sedem Apostolicam commutari. Quare supplicari fecit nobis humiliter ut sibi super his de opportuno remedio providere dignaremur. Nos igitur qui penitentiaria Domini Papae curam gerimus, hujusmodi supplicationibus inclinati, auctoritate Apostolica specialiter nobis concesso discretioni tuae committimus, quatenus si est ita, ac Latorem, audita prius ejus Sacramentali Confessione, stimulis carnis adeo agitatam, ut maxime dubitet continere posse, & propterea de ejus incontinentia probabiliter timendum esse, per diligentem Latoris examinationem, ac post monita, & consilia opportuna illi praestita inveneris: eundem latorem a mutatione propositi (quatenus tibi videatur) absolvas hac vice in forma Ecclesiae consueta, inuncta ei penitentia salutari, sibi quoque votum prefatum ad hoc ut matrimonium contrahere licite possit, in frequentiam Sacramentalis confessionis peccatorum suorum sibi singulis scilicet mensibus, ut minimis semel, vel quater

quoties tibi videbitur, & in alia penitentia opera perpetua per te injungenda, inter qua sint etiam aliqua Religionis, quam vorit; qua quotidie teneatur facere ad eum finem, ut ea adimplens meminisse semper possit obligationis, qua hujusmodi voto adstringebatur, prout secundum Deum ipsius anime saluti expedire judicaveris, dispensando commutes in foro conscientia, & in ipso actu Sacramentalis confessionis tantum, & non aliter, neque ullo alio modo. Datum Romae apud S. Mariam majorem, & cetera ut supra.

Pro harum ac similibus litterarum executione.

Nota primò, Quando dicuntur litterae illae dirigi ad Oratorem sive latorem, intellige, ad ipsum qui dispensationem petit sive per se, sive per alium, qui non debet eas aperire, sed eligere Confessarium Magistrum in Theologia, aut alium qualis initio litterarum scribitur, qui ea sibi ab Oratore traditas resignet, legat, & postea cum Oratore sive Latore dispenset, juxta commissionem in litteris expressam. Dum autem requiritur ut Confessor ille sit Magister, aut Doctor, non sufficit quod sit Doctor Ordinis, vel Professor, vel Licentiatus. Ex privilegio autem Confessariis Societatis Jesu concessio à Gregorio XIII. possunt etiam eligi alij Mendicantes, modo ad hoc à suis Superioribus facultatem habeant, ut docet Paulus Leon, & Diana part. 4. tract. 4. res. 41.

2. Debet Confessor electus dispensare in ipsa confessione, vel immediatè post illam peractam, praemissâ prius diligenti causae cognitione, nisi eam satis perspectam habeat: non est tamen necessarium exigere testes, aut juramentum, nisi aliunde sciret rem, aut causam pro dispensatione allegatam non subsistere, tunc enim dispensare non potest.

3. Opera

3. Opera in Litteris præscripta potest ex justa causa moderari, non potest tamen ea condonare.

4. In absolvendo debet servare formam in Rituali Romano probatam, adeoque postquam dixit.

Absolvo te à peccatis tuis, debet addere: Et eadem autoritate declaro te in dicto Matrimonio manere, & debitum conjugale reddere posse & debere; nec non dispensato tecum ut idem debitum etiam exigere licite valeas, in nomine Patris & Filij & Spiritus Sancti, Amen.

Si sit absolvendus ab Excommunicatione, illius formam habes supra in tract. de absolute.

Denique debet omnibus peractis Litteras ipsas lacerare, ac præcipuè sigillum, ne possint in foro externo servire. Nihilque pro dispensatione, nequidem compensationis titulo accipiendum, sub pæna Excommunicationis majoris ipso facto incurrendæ. Adeò Curia Romana cupit suos Ministros ab omni labe simoniæ longissime abesse.